

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ОФІЦЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Анотація. У статті аналізується значення і роль емоційного інтелекту в життєдіяльності людини, зокрема офіцера Національної гвардії України. Обґрунтовується положення, що емоційний інтелект обумовлює формування структури психологічної культури особистості у різних видах діяльності, особливо військовій, опосередковуючи емоційне ставлення людини до реалізованої активності.

Доводиться, що емоційний інтелект у структурі психологічної культури особистості виконує оціночно-прогностичну, емоційно-комунікативну, регулятивну, мотивуючу, рефлексивно-корекційну та ін. функції, специфіка реалізації яких обумовлена його афективно-інтелектуальними взаємозв'язками з когнітивними, ціннісно-смысловими особливостями особистості.

Підкреслюється важливість управління емоціями та їх осмисленням. Вказується, що оптимальний рівень психологічної культури та емоційного інтелекту зокрема переважно знижують емоційне вигорання в стресогенних видах військової діяльності.

Емоційний інтелект представлений у регуляції прийняття рішень в умовах міжособистісних взаємодій, що моделюються у діяльності офіцерів НГУ, наступним чином: він пов'язаний з оцінкою прийнятності результатів і включений у співвіднесення таких складових особистісного вибору, як спрямованість на вирішення ситуації невизначеності та врахування її емоційного контексту.

Емоційний інтелект у військових, зокрема офіцерів НГУ, пов'язаний з такими особистісними змінними, як академічний інтелект, раціональність, готовність до ризику, властивості саморегуляції; ці змінні стають предикторами в залежності від етапу вирішення прогностичних завдань, динаміки змін умов невивзначеності, п'ятірки (екстраверсія, злагода, сумлінність, емоційна стабільність, відкритість досвіду), пов'язані зі шкалами EI, але не виступають предикторами багатоетапних виборів вчинків.

Підкреслюється, що лідерство у військовій сфері відіграє особливу роль, оскільки є нагальна потреба у висококваліфікованих офіцерських кадрах, які спроможні успішно виконувати бойові завдання та майстерно управляти своїм підрозділом. Державна програма розвитку Збройних Сил України ставить метою набуття ними спроможностей для ефективного реагування на загрози національній безпеці у воєнній сфері, обороні України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності. У той же час, дослідження теми військового лідерства в Україні ще тільки починається.

Ключові слова: самоусвідомлення, самоконтроль, мотивація, емпатія, екстремальні умови, військовий стан, російсько-українська війна, патріотизм, самореалізація.

Vitalii MATVIEIEV

Doctor of Science in Philosophy, Associate Professor,
Professor at the Department of Social,
Humanitarian and Legal Disciplines,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

THE ROLE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE FORMATION OF LEADERSHIP QUALITIES OF THE OFFICER OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

Abstract. The article analyzes the importance and role of emotional intelligence in human life, in particular the officer of the National Guard of Ukraine. It is substantiated that emotional intelligence determines the formation of the structure of psychological culture of personality in different activities, especially military, mediating a person's emotional attitude to realized activity.

- (Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей XXIX Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 18-20 травня 2021 р.: у 5 ч. / за ред. Є. Сокола(4 & *, +(/ (35.
5. (4
6. ((((4+3(**(* / (& **, (+30 (
7. (4) (& (& (& (& (4 (& (2024. (
8. (Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2016. (+ 18. (& (& (
9. (Українознавчий альманах. +((1, 81. URL: https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2020/12/Doktryna_rozvytku_viyskovoho_liderstva_v_zbroynukh_sylakh_Ukrainy_compressed.pdf
10. . Генеральний штаб Збройних Сил України. , *, * & (URL: <https://dovidnykmpz.info/zagalni/doktryna-rozvytku-viyskovoho-liderstva-u-zbroynukh-sylakh-ukrainy-2020/>
11. (4 (Інформаційна безпека людини, суспільства, держави(", 1#, * +3((3 103.
12. ((& ((& ((
13. (Наукові інновації та передові технології. Серія «Державнеуправління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка». +*"#, # , *, , (URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/2588/2594>
14. (Вісник Національного університету оборони України(((, * + ((, , 226. ((Вісник Національного університету оборони України. (", 3#
1. (Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. ++(+, ***((51.
2. (Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 0((, (, *, *((+ 37.
3. ((Педагогіка і психологія вищої освіти. (, * +, ((+0 24. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/8bb7036e-8c8a-4ad8-94ff-878494919f9d/content>
4. (& (& (

42. Mayer J.D., Salovey P., Caruso, D.R. Emotional Intelligence New Ability or Eclectic Traits? *American Psychologist*. 0(, **2(. 503 517.
43. McCrae R.R. Emotional intelligence from the perspective of the five-factor model of personality. *Handbook of emotional intelligence: Theory, development, assessment, and application at home, school, and in the workplace* / Bar-On R., Parker J.D.A. (Eds.). San Francisco, CA: Jossey-Bass. 2000. P . 363 376.
44. McMichael R. Know thyself emotional intelligence and canadian armed forces leadership. *Canadian Forces College. JCSP* 43. / R. A. McMichael. 2017. URL: www.cfc.forces.gc.ca/259/290/402/286/mcmichael.pdf.
45. Salovey P. et al. The science of emotional intelligence / P. Salovey, D. Grewal. *Current Directions in Psychological Science*(+ (, **/(. 281 285.
46. Salovey P. et al. Emotional intelligence / P. Salovey, J.D. Mayer. *Imagination, Cognition, and Personality*. V.9. 1990. P . 185 211.
47. Salovey (Emotional intelligence) (Salovey, J. Mayer. *Imag. Cog. Pers*(3(1990. (185 211.
5. Vydai A. (2002). *Formuvannia liderskoi spriamovanosti osobystosti maibutnoho ofitsera ZS Ukrainy* [Formation of leadership orientation of the personality of the future officer]: *dys... kand. psykol. nauk: 19.00.05*. Kyiv. 196 . (in Ukrainian).
6. *Geopolity`chna sub'yektnist` Ukrayiny` v konteksti global`ny`x vy`kly`kiv: monografiya* (2024) [Ukraine's geopolitical subjectivity in the context of global challenges: monograph] / Grabovs`ka I., Grabovs`ky`j S., Dodonov R., Kagamly`k S., Marutyan R., Nastoyashha K., Turpak N., Chuprij L. Ky`yiv: NDI ukrayinoznavstva KNU imeni Tarasa Shevchenka, (" #
7. Grabovs`ka I. (2016). *Filosofski vytoky ta sens putinizmu* [Philosophical origins and meaning of Putinism]. *Visnyk KNUTSh. Seriya «Ukrainoznavstvo»*. +(. 14 18 (in Ukrainian).
8. (& (& . (2022). *Rol` ukrajinocentry`chny`x elit v konteksti filosofiyi sub'yektnosti Ukrayiny`* [The role of Ukrainian-centric elites in the context of the philosophy of Ukrainian subjectivity]. *Ukrayinoznavchy`j al`manax*, #31. Pp. 72 81. (in Ukrainian).
9. *Doktryna rozvytku viiskovoho liderstva u Zbroinykh Sylakh Ukrainy* [Doctrine of military leadership development in the Armed Forces of Ukraine]. URL: https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2020/12/Doktryna_rozvytku_viiskovoho_liderstva_v_Zbroinykh_sylakh_Ukrainy_compressed.pdf (in Ukrainian).
10. *Doktryna rozvytku viiskovoho liderstva u Zbroinykh Sylakh Ukrainy* [Doctrine of military leadership development in the Armed Forces of Ukraine]. *Heneralnyi shtab Zbroinykh Syl Ukrainy. 2020, hruden*. URL: <https://dovidnykmpz.info/zagalni/doktryna-rozvytku-viiskovoho-liderstva-u-zbroinykh-sylakh-ukrainy-2020/> (in Ukrainian).
11. Zaruba O. (2019). *Liderstvo u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh: modeli ta prohramy pidhotovky* [Leadership in Higher Military Educational Institutions: Models and Preparation Programs]. *Informatsiina bezpeka liudyny, suspilstva, derzhavy*(3(27). Pp. 93 103. (in Ukrainian).
12. Karkovska V.Ia., Tsyhylyk N.V., Vaskovych I.M. (2022). *Vplyv rozvytku emotsiinoho intelektu na formuvannia liderskykh navychok viiskovosluzhbovtstv* [The impact of developing emotional intelligence on the formation of leadership skills of servicemen]. *Naukovi innovatsi ta peredovi tekhnologii. Seriya «Derzhavneupravlinnia», Seriya «Pravo», Seriya «Ekonomika», Seriya «Psykhologhiia», Seriya «Pedagoghiika»*. +*"+, # 4 <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/2588/2594> (in Ukrainian).
13. Kokun O., Pishko I., Lozinska N. (2013). *Kilkisne otsiniuvannia rivnia rozvytku liderskykh yakosteï kursantiv* [Quantitative assessment of the level of development of leadership qualities of cadets.].

References:

1. Alfimov D. (2010). *Zmist fenomenu «liderski yakosti osobystosti»* [The content of the phenomenon "leadership qualities of personality"]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*(++(. 44 51. (in Ukrainian).
2. Boiko O. (2020). *Orhanizatsiini umovy vprovadzhennia metodyky formuvannia liderskoi kompetentnosti maibutnykh ofitseriv u vyshchykh viiskovykh zakladakh osvity* [Organizational conditions for introducing a methodology for the formation of leadership competence of future officers in higher military education institutions.]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalno-osvitnii shkolakh*. 0((, (. 31 37. (in Ukrainian).
3. Boiko O.V. (2012). *Metodolohichni osnovy doslidzhennia liderskoi kompetentnosti maibutnykh ofitseriv u VVNZ* [Methodological bases of leadership research competences of future officers at Higher Education]. *Pedahohika i psykhologhiia vyshchoi osvity*. (. 16 24. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/8bb7036e-8c8a-4ad8-94ff-878494919f9d/content> (in Ukrainian).
4. Bondarev H., Dychko O., Krylenko I. (2021). *Umovy formuvannia liderskykh yakosteï u kursantiv viiskovoho vyshu* [Conditions for the formation of leadership qualities in military university cadets]. *Informatsiini tekhnologii: nauka, tekhnika, tekhnologhiia, osvita, zdorovia: tezy dopovidei XXIX Mizhnarodnoi nau`kovo-praktychnoi konferentsii, m. Kharkiv, 18-20 travnia 2021 r.: u 5 ch. / za red. Ye. Sokola*. Kharkiv: (/ (/ ((in Ukrainian).

- Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*. Vyp. 4. Pp. 222-226. (in Ukrainian).
14. Kokun O.M. (2012). *Psykholohichna struktura lider-skykh yakosteï maibutnoho ofitsera* [Psychological structure of leadership qualities of the future officer]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*. Vyp. 4 (29). Pp. 170-174. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/19596298.pdf>. (in Ukrainian).
 15. Korolov V.V. (2001). *Pidkhody do profesiinoho vidbo-ru ofitseriv u Zbroinykh Sylakh krain NATO* [Approaches to professional selection of officers in NATO's Armed Forces]. *Perspektyvy XXI storichchia: Zbirnyk naukovykh prats. Tsentralnyi naukovodo-slidnyi instytut ozbroïennia ta viiskovoi tekhniki Zbroinykh Syl Ukrainy*. Vyp.8. K.: TsNI OVT ZS Ukrainy. . 39-40. (in Ukrainian).
 16. Krupskiy O.P., Kiba K.S. *Vzaiemozviazok mizh emotsiinoiu kompetentnistiu ta liderstvom yak skladnykamy pedahohichnoi diialnosti* [The relationship between emotional competence and leadership as components of pedagogical activity]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSH_2012_36_37 (in Ukrainian).
 17. Lahodzynskiy V. (2019). *Teoretychnyi analiz poniat-tia «emotsiine liderstvo», yak odnoho iz vydiv liderstva* [Theoretical analysis of the concept of "emotional leadership" as one of the types of leader-ship]. *Aktualni problemy psykholohii: zb. nauk. pr. In-tu psykholohii im. H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy*. / (. 55-56. (in Ukrainian).
 18. Lahodzinovskiy V. (2020). *Emotsiine liderstvo yak chynnyk efektyvnosti upravlinnia viiskovym pidrozdi-lom: analiz zarubizhnykh doslidzhen* [Emotional leadership as a factor in the effectiveness of military unit management: analysis of foreign research]. *Psy-chological Journal*. Vol. 6. Issue 11(43). P . 34-46. (in Ukrainian).
 19. Lahodzynskiy V.V. (2021). *Do problemy emotsiinoho intelektu v konteksti rozvytku emotsiinoho liderstva u viiskovosluzhbovtsiv* [To the problem of emotional intelligence in the context of developing emotional leadership in servicemen]. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*. Volume 7, Issue 1 (45). . 54-64. (in Ukrainian).
 20. Lebedyk L., Strelnikov V. (2021). *Formuvannia lid-erskykh yakosteï u maibutnikh ofitseriv Natsionalnoi hvardii Ukrainy* [Formation of leadership qualities in future officers of the National Guard of Ukraine]. *Te-oriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy*. (. 40-49. (in Ukrainian).
 21. Makovskiy O. (2002). *Formuvannia lider-skykh yakosteï maibutnikh ofitseriv* [Formation of leadership qualities of future officers]: *avtoref. dys. kand. ped. nauk*. Khmelnytskyi. 18 . (in Ukrainian).
 22. Matsevko T.M., Kutsyi O.A. (2013). *Doslidzhennia emotsiinoho intelektu pry formuvanni lider-skykh yakosteï serzhantskoho skladu Zbroinykh Syl Ukrainy* [Investigation of emotional intelligence in the for-mation of leadership qualities of the sergeant com-position of the Armed Forces of Ukraine]. *Problemy ekstremalnoi ta kryzovoi psykholohii*. Vyp. 14. Ch. I. . 211-219. (in Ukrainian).
 23. Nosenko E.L., Kovryha N.V. (2003). *Emotsiinyi intel-ekt: kontseptualizatsiia fenomenu, osnovni funktsii* [Emotional intelligence: conceptualization of the phe-nomenon, basic functions]: *monohrafiia*. K.: Vyshcha shkola. 126 . (in Ukrainian).
 24. *Psykholohichne zabezpechennia rozvytku lider-skykh yakosteï maibutnikh ofitseriv: Metodychyï posibnyk* [Psychological support for the development of lead-ership qualities of future officers: Methodical Guide] / N. Ahaiv, O. Kokun, I. Pishko ta in. (2014). Kyiv: Naukovo-doslidnyi tsentr humanitarnykh problem zbroinykh syl Ukrainy, Ministerstvo oborony Ukrainy. 289 . (in Ukrainian).
 25. Rozhdestvenskiy A. (2020). *Liderstvo na poli boiu: doslidzhennia viskovoho liderstva v Ukraini* [Leader-ship on the battlefield: study of wax leadership in Ukraine] / A. Rozhdzhestvenskiy, L. Monzani. URL: <https://lvbs.com.ua/news/liderstvo-na-poli-boyudoslidzhennya-vrjskovogo-liderstva-v-ukrayini/> (in Ukrainian).
 26. Romanovskiy O., Ponomarov O., Syrosniatnykov A. (2001). *Problemy formuvannia osobystosti lidera* [Problems of formation of a leader's personality]. Kharkiv. 193 . (in Ukrainian).
 27. Tkachuk P. (2010). *Liderstvo serzhanta ta ofitsera (psykholohichni aspekt)* [Sergeant and Officer Leadership (Psychological Aspect)]: *nav. posibnyk*. Lviv: Tutorial. 145 . (in Ukrainian).
 28. Topchii O. (2011). *Problema vykhovannia lider-skykh yakosteï kursantiv v zarubizhnykh viiskovykh vyshchykh navchalnykh zakladakh* [The problem of education of leadership qualities of cadets in foreign military higher education institutions]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohich-noho universytetu. Seriia «Pedahohika»*. / (. 163-168. (in Ukrainian).
 29. Shpak M.M. (2018). *Psykholohichni osnovy rozvytku emotsiinoho intelektu molodshykh shkolariv* [Psycho-logical foundations for the development of emotional intelligence of younger students]: *dys. ... d-ra psykhol. nauk: 19.00.07*. Kyivskiy natsionalnyi uni-versytet imeni Tarasa Shevchenko. K. 560 . (in Ukrainian).
 30. Averill J.R. (2000). Intelligence, Emotional and Crea-tivity. From Trichotomy to Trinity / J.R. Averill. Hand-book of Emotional Intelligence / Eds. R. Bar-On, J.D.A. Parker. Jossey-Bass. P . 277-298.
 31. Army Leader Development Strategy. (2013). *Department of the Army of United States*. URL: <https://www.hsdl.org/?abstract&did=739223>
 32. Baker W. (2012). Emotional intelligence and conflict resolution styles: Implications for United States Na-tional Guard leaders. Capella University. 322 .

33. Barling J. et al. (2000). Transformational leadership and emotional intelligence: An exploratory study. *J. Barling, F. Slater, E.K. Kelloway. The Leadership and Organizational Development Journal*(, +& 3. P . 157 161.
 34. Bar-On R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*. V.18. P . 13 25.
 35. Bradberry (Emotional intelligence 2.0 / (Bradberry, J. Greaves. San Diego: CA: TalentSmart, 2009. 245 .
 36. ("+332# (4 (2 (URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/165111/%D0%9A%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BD_%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80_12.pdf
 37. Fraher (Creating an emotionally intelligent warrior. URL: https://www.washingtonpost.com/national/on-leadership/creating-an-emotionally-intelligent-warrior/2011/11/09/gIQA5EOk6M_story.html/
 38. Livingstone H. et al. (2002). Emotional Intelligence and Military Leadership. *H. Leventhal, M. Nadjiwon-Foster, S. Smithers. Report Prepared for the Canadian Forces Leadership Institute*. Ottawa: DND.
 39. Mayer J. et al. (2008). Human abilities: Emotional Intelligence. *J. Mayer, R. Roberts, S. Barsade. Annual Review of Psychology*. V. 59. P . 507 536.
 40. Mayer J.D. et al. (2001). Emotional intelligence as a standard intelligence. *J.D. Mayer, P. Salovey, D. R. Caruso, G. Sitarenios. Emotion*. +(P . 232 242.
 41. Mayer J.D. et al. (1997). What is emotional intelligence? *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications / J.D. Mayer, Salovey P., Sluyter D. (Eds.)*. New York: Basic Books. P . 2 21.
 42. Mayer J.D, Salovey P., Caruso, D.R. (2008). Emotional Intelligence New Ability or Eclectic Traits? *American Psychologist*. 0(. 503 517.
 43. McCrae R.R. (2000). Emotional intelligence from the perspective of the five-factor model of personality. *Handbook of emotional intelligence: Theory, development, assessment, and application at home, school, and in the workplace / Bar-On R., Parker J.D.A. (Eds.)*. San Francisco, CA: Jossey-Bass. P . 363 376.
 44. McMichael R. (2017). I know thyself emotional intelligence and canadian armed forces leadership. Canadian Forces College. *JCSP*. 43. URL: www.cfc.forces.gc.ca/259/290/402/286/mcmichael.pdf.
 45. Salovey P. et al. (2005). The science of emotional intelligence / P. Salovey, D. Grewal. *Current Directions in Psychological Science*(+ (. 281 285.
 46. Salovey P. et al. (1990). Emotional intelligence / P. Salovey, J.D. Mayer. *Imagination, Cognition, and Personality*. V.9. P . 185 211.
- Salovey ("+33*# Emotional intelligence) (Salovey, J. Mayer. *Imag. Cog. Pers*(3((185 211